

Talat Ülker Gümüşhane'de Haftanın Konuğu Oldu

GÜMÜŞHANE OLAY GAZETESİ'NİN RÖPORTAJI – 08.12.2020

GÜMÜŞHANE'NİN YETİŞTİRDİĞİ ŞAIR VE YAZAR TALAT ÜLKER'LE HAFTANIN KONUSU RÖPORTAJI

Röportaj: Hasan PİR, Bekir BULUT, Rüveyda USTA

OLAY GAZETESİ: Sayın Ülker, bize kendinizi tanıtır mısınız, Talat Ülke Kimdir?

TALAT ÜLKER: 1963 yılında Gümüşhane merkez ilçeye bağlı Keçikaya köyünde doğmuşum. İlkokulu köyümde, ortaöğrenimin birinci kısmını Kale nahiyesinde, ikinci kısmını Gümüşhane lisesinde tamamladım. 1985'te Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldum. Bir yıl Muş ili Bulanık ilçesinde, 4,5 yılı Gümüşhane lisesinde olmak üzere 5,5 yıl edebiyat öğretmenliği yaptım. 1992 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesinde öğretim elemanı olarak göreve başladım. Halen Gümüşhane Üniversitesinde öğretim elemanı olarak görev yapmaktayım. 2009 yılında Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Kamu Yönetimi bölümünü bitirdim. Çeşitli dergilerde şiirlerim ve deneme yazılarım yayımlandı. Yerel ve ulusal gazetelerde köşe yazarlığı yaptım. Herfene Dergisi yayın yönetmenliği, Gümüşhane Türk Ocağı Başkanlığı ve Gümüşhane Kültür-Sanat Kulübü başkan yardımcılığı görevlerini yürütmekteyim.

Baba mesleği olan Türkçe ve Edebiyat öğretmenliği mesleğini sürdüren iki kızım: biri üniversiteyi bitirip kendi hayatını kurmuş diğeri üniversite öğrencisi iki de oğlum var. Bu dört evladımın ikisi evli olup bana şimdilik dört torun sevgisi bağışladılar. Bahtları güzel olur inşallah.

Bu güne kadar biri ortak çalışma olmak üzere 19 kitabım yayımlandı. Biri şiir, biri deneme, beşi araştırma inceleme olmak üzere yedi adet çalışmam da baskıya hazır durumda.

OLAY GAZETESİ: Talat Bey, Siz Gümüşhane’de son dönemde yetişen mektepli şairlerden birisiniz. Sayın Hocam, şairlik nasıl başladı. Siz de şiir öncesi “Bade içirilme” sırrı yaşadınız mı?

TALAT ÜLKER: Aslında bu sorunuz kadim bir tartışmayı taşıyor içeriğinde. Şairlik doğuştan getirilmiş bir yetenek midir, yoksa sonradan edinilen birikim ve beceri midir? Bu tartışma henüz bitirilmiş değildir. Bana göre doğuştan getirdiğiniz yetenekler, çocukluğunuz da dâhil olmak üzere sizi şiire yaklaştıracak yaşanmışlıklar ve yazdığınız dilin şiir kültürüne ve ifade imkânlarına dair edindiğiniz birikimler bu konuda belirleyicidir. Doğuştan getirilen “Tanrı vergisi” yetenekler yaşanmışlıklarınızla birleşir, buna birikimleriniz de eklenir ve siz şair olmanın gerekliliklerini kuşanmış olursunuz. Gerisi sabırdır, emektir ve çabadır. Benim bu konuya dair bir kumaş ve terzi örneğim var. İyi bir kumaşınız yoksa güzel bir elbise dikemezsiniz. İyi bir kumaşınız var ama terziliğiniz yoksa gene güzel bir elbise dikemezsiniz.

Benim şiir yolculuğumu yönlendiren Ortaokuldaki matematik öğretmenim İbrahim Mengi’dir. Kendisine minnettarım ve rahmet diliyorum. Kelkit ilçemizin Güney Çevirme köyünden olan İbrahim Bey, Kale ortaokulunda öğretmenimiz oldu. Devre arası bütün çocuklara okuma kitapları dağıttı. Herkese öykü kitapları veren İbrahim Hoca, bana beş şiir kitabı verdi: Abdurrahim Karakoç’un Vur Emri, Dilaver Cebeci’nin Hum Aşk, Necip Fazıl’ın Çile’si, Arif Nihat’ın iki kitabı; Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor bir de Dualar ve Âminler. Ben ara tatilde bu kitaplardaki şiirlerin birçoğunu ezberledim. Ve çocuk aklımla anlayabildiklerimi taklit etmeye başladım. Bu dört şairin eserlerini taklitle başlayan çıraklığım edebiyat fakültesi tahsiliyle şuurlu bir estetik algıya dönüştü. Kütüphanemin rafında ortaokuldan beri karaladığım şiirlerin defterlerini saklıyorum hala. Bazen kendimle övünüyorum ta o yıllarda bile ne güzel dizeler kurabilmişim diye bazen de gülüyorum çocuksu mısralarıma. Değerli hatıralar ama. Bu yüzden gençlere bu tür defterler tutmalarını öneririm. Bizim yaşımıza gelindiğinde geçmişe yolculuklara aracı oluyor bu defterler.

Bade içme ritüeline inanırım. Geleneğimizin böyle bir kabulü var. Lakin bu irticalen şiir söyleme yeteneği içindir. Kalem şairleri için böyle bir olgudan bahsedilemez. Ben şiiri duymaya, ilhamları yakalamaya müsait bir hayatı yaşamaya ve içimde büyüttüğüm mükemmel şiiri bulmaya çabalıyorum. Çünkü bir şairin en güzel şiiri henüz yazmadığıdır.

OLAY GAZETESİ: Gümüşhane’de şair olmak nasıl bir duygu? Her mekân kendi şairini çıkarırmış, Sizin için de Gümüşhane öyle mi?

TALAT ÜLKER: Türkülerle büyümüş bir köy çocuğuyum. Kendimi şanslı sayıyorum elektriğin olmadığı, gaz lambasının altında masalların, halk hikâyelerinin anlatıldığı, geleneğin sözlü kültür aktarımın canlı olarak yaşandığı bir dönemde çocuk olduğum için. Bu yüzden duygu dünyamda geleneksel anlatıların ve türkülerin etkisi oldukça fazla. Gurbetçi bir babanın ve ömrü boyunca gurbet yolu gözetlemiş bir ananın çocuklarıyım. Doğup büyüdüğüm il gurbete, ayrılıklara, hüzne, vakitsiz ölümlere aşına. Bu yüzden hüzne aşına kalemim. Şiirimde belki de bu yüzden en çok tekrar eden kelimelerdir hüznün, melal, sükût, dağlar, gurbet, ayrılık...

Coğrafya kaderdir ve Gümüşhane coğrafyası şiiri besler. Lakin kötü şehirleşme ve şehir merkezinde kültürel ortamların, şiir meclislerinin bulunmayışı şiiri besleyen coğrafya avantajını çoktan yok etti. Mahalli idareler şiiri ve şairleri desteklemiyor. Onlara dingin bir şiir meclisi imkânı sunmuyor ne yazık ki. Bu nedenle gittikçe şiirden uzağa düşüyor Gümüşhane. Gezip gördüğüm birçok ilde

belediyelerin kent konseyleri aracılığıyla oluşturduğu “sanat evleri” var. Keşke şehrimizde de bunu görebilsek.

İlimizde bir diğer eksik de edebiyat dergileri. Şiiri besleyen ve yazılmasını teşvik eden ikinci etken dergidir. Bir edebiyat dergisinin sağlayacağı tartışma, paylaşma ve farklı sesler duyma ortamı şiiri besler. Lakin Gümüşhane’de bir edebiyat dergisini yaşatmak çok zor. Harşit dergisiyle denedik, Cümle dergisiyle denedik, Herfene Dergisiyle deniyoruz ama zor. Destek yok.

OLAY GAZETESİ: Siz aynı zamanda edebiyatçısınız. Yıllarca Gümüşhane Lisesi’nde edebiyat öğretmenliği yaptınız. Şimdi ise Gümüşhane Üniversitesi’nde Türk dili dersi veriyorsunuz. Bir edebiyatçının şair olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

TALAT ÜLKER: Hani, yeniden dünyaya gelsen ne olmak isterdin diye sorarlar ya benim cevabım tartışmasız “gene edebiyat öğretmeni olurum” cümlesine sığardı. Yazmayı, okumayı sevdiğim gibi becerebildiğim kadarıyla “nasıl yazılır”ı öğretmeyi de seviyorum. Evet, Gümüşhane Lisesi benim hayatımda çok kıymetli bir mekân ve ortam. Öğrenciliğim, öğretmenliğim, platonik aşklarım, hüzünlerim, kavgalarım hâsılı bütün gençliğim o binada. Gümüşhane lisesinden sonra hayatıma anlam katan ikinci kurum üniversitem oldu. Şimdi Türk dili bölüm başkanlığı görevinin yanı sıra edebiyat fakültesinde Türk Dünyası Edebiyatları dersi de yürütüyorum.

Edebiyat tahsili yapmış olmak şair olmayı gerektirmez. Ya da şöyle söyleyeyim edebiyatı ilim olarak bilmek şair olmaya yetmez. Ama bu bilime ait donanımınız şairlik yeteneğiyle buluşursa bu mühim bir avantajdır. Şiir bilgisi ve dil kullanma yeteneği yazmayı kolaylaştıran, başarıyı sağlayan önemli bir etkindir elbette.

Yazmak söz konusu olunca bir ayırım yapmak gerekiyor. Kurgusal yani sanatsal metinleri üretmek için doğuştan getirilen bir yetenek ve bunun üzerine konulacak birikim önemli. Doğrudan anlatımlı yani bilimsel metinler içinse disiplinli çalışma ve birikim gerekiyor. Derler ya “şiirin ilk dizesi Allah vergisi gerisi emek ve terdir.” Çok okumak, birikimli insanların sohbetlerini dinlemek ve usanmadan yazma denemeleri yapmak. Yazdıklarını deneyimli insanlara göstererek fikir almak, eleştirileri dikkatle dinlemek...

OLAY GAZETESİ: Edebiyat öğretmenlerinin sizin şiirlerinizi öğrencilere yeterince tahlil edebileceklerini düşünüyor musunuz?

TALAT ÜLKER: Edebiyat öğretimi son yıllarda şiire üvey evlat muamelesi yapmaya başladı. Liselerde sadece sınav kazandırmayı amaçlayan bir öğretim var ve şiirin

kendisi test sınav için elverişli bir soru kaynağı değil. Bu yüzden artık şiir ancak kişisel ilgiye bağlı olarak eğitim sisteminde yer alabiliyor.

Şiir bizim ülkemizde hep ideolojilerin gölgesinde kalmıştır. Uzun yıllar boyunca bu ülkede Nazım Hikmet'i okuyanlar Necip Fazıl'ı okumadılar. Necip Fazıl'ı okuyanlar da Nazım Hikmet'i okumadılar. Bu algı hala tam tam olarak kırılmış değil. Ve bu konuda en talihsiz olanlar hem Türk milliyetçisi olup hem de saf şiirden taviz vermeyenler olmuştur. Ne yayınevi desteğine sahiptir milli şairler ne de tanıtım desteğine. Üstelik kendi yol arkadaşları da sanatı ve sanatkârı takdir duygusunda yeterince nasipli değillerdir ne yazık ki...

Bu nedenledir ki benim şiirim de bir gün ders kitaplarına girer mi, şiiri dert edinen bazı öğretmenler benim şiirlerimi de öğrencilerine şerh ederler mi, bunu bilemiyorum. Ben yirmi yıldır Nihal Atsız'ı ve Dilaver Cebeci'yi Gümüşhanelilere tanıtmaya çabalıyorum. Türk şiirinin bu iki zirve ismi kendi hemşerileri tarafından tanınmıyor hala. Bu şehrin yetiştirdiği şairler için biyografik eserler hazırladım. Bu kitaplar ilin kütüphanelerine bile alınmadı. Bu nedenle diyorum ki "ben şiirimden gücüne, kalemime inanıyorum ama kıymet bilinmesi hususunda yaşadığım ilden ümitli değilim."

OLAY GAZETESİ: Şiirleriniz hakkında şekil, muhteva ve tematik bilgiler verebilir misiniz?

TALAT ÜLKER: Her sanat bir geleneğin birikimi ile var olur. Malzemesi bakımından milli olan tek sanat edebiyattır. Bu yüzden her edebi metin geleneği yeniden kurmaya ve ihya etmeye de azmetmek niyeti taşır. Bu bağlamda geleneksel şiir formlarımızı önemsiyorum. Hece de aruz da şiirimde hep var olacak bu yüzden. Ama yaşadığım çağa da bigâne kalamam. Serbest şiir ile gelenek arasında bir terkip kurmaya çalışıyorum. Şuna inanıyorum şiirin biçiminden daha çok yeni bir şey söylemesi ve yeni bir söyleyişle var olması önemli. Gene de nazımla nesir arasında bir sınır olması gerektiğine inanıyorum. Bu yüzden hiçbir ahenk taşımayan, düzyazıdan hiçbir farkı ve fazlalığı olmayan metinlere serbest şiir denmesini onaylamıyorum. Onlara "mensur şiir" denmesi daha doğru olur. Şiirde mutlaka bir ahenk unsuru bulunmalıdır. Ahengi illa da vezin ve kafiyeyle sağlamak gerekmez. Bir iç musiki ile de söz şiir lezzetine kavuşabilir. Bu nedenledir ki şiirde biçim diye bir kaygım yok. Her şiir kendi biçimiyle geliyor zaten. Önemli olan hem söyleyiş hem de içerik olarak özgün olanı yakalamaktır. Her metin, onu anlayacak donanımda bir okuyucuyu özler. Şiirlerimin dilinin yaşayan Türkçenin sınırlarını çok zorladığını düşünmüyorum. Bununla birlikte şiirin kendine özgü bir dili olduğu da muhakkak. Söz sanatlarına ve imgeye aşına olmak gerekiyor evvela. Ardından bizim medeniyetimizin tarihsel sürecine ve kavramlarına hâkim bir bellek istiyor şiir. Mesela Yusuf kıssasını bilmeyen biri "kuyu" kelimesi etrafında oluşturulmuş bir metaforu anlayamaz. Şair, kelimeleri lügatin esaretinden kurtaran kişidir. Bu nedenle şiirin manası şairin batınındadır denilmiştir. Bu yüzden her okuyucu okuduğu metni yeniden yazmak, metnin arkasına saklanmış imgeleri çözmek, mana derinliklerine nüfus etmek zorundadır.

OLAY GAZETESİ: Edebiyat tarihçileri tarafından tasnif edilen şair grupları vardır. Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler v.b. gibi. Sizin de içinde yer aldığınız bir şiir, bir edebiyat grubu var mı?

TALAT ÜLKER: Sanat söz konusu olunca kendimi hiçbir gruba ve ideolojiye mensup hissetmiyorum. Benim için tek ekol milliliktir. Sanatla uğraşan her insanın hayali kalıcı olabilmehtir. Kendimle alakalı düşüncem şudur: Ben ömrümü Türkçenin değirmenine su taşımaya adadım. Bu dilin oluşturduğu yazılı kültüre yeni söyleyişler katmaya çabalıyorum. Ürettiklerimin ne kadarı yarına kalacak bilmiyorum. Bunun takdiri bana ait değil. Biz Gümüşhane Halk Kültürü adı çalışmayı yaparken gördük ki Sabri Özcan San'ın yazdıkları dışında hiçbir şey

yok elimizde. Çalışma süresince S. Ö. San'a yüzlerce kez Fatiha okumuşumdur. Gümüşhane kültürüne ait çalışmalarım için ben de böyle bir hayırla yâd edilmeyi ümit ediyorum. Adımın Türk şairleri listesinde anılması da bu bağlamda bir beklentim tabii ki...

OLAY GAZETESİ: Gelelim nesir yazarlığınıza. Nesir alanında hangi eserler var Talat Hocam? Roman çalışmanız var mı?

TALAT ÜLKER: Deneme kitaplarım, bilimsel araştırmalarım var. Deneme türünün bilhassa mensur şiir tarzını şair yanıma yakın buluyorum. Bu yüzden deneme yazılarını üretmek bana büyük bir haz veriyor. Bu bağlamda Kar Sesi ve Aşk Tene Düşerse adlı basılmış iki deneme kitabım var. Hikâyeler yazıyorum. İleride hikâyelerimi bir kitapta toplama arzusu var içimde. Ama roman türü bana biraz itici geliyor. Çok uzun soluklu ve planlı çalışma gerektiriyor ve ben çok dağınığım. Üstüne üstlük çok farklı alanlara dağılmış uğraşlarım şimdilik buna engel. Birkaç roman taslağım var aslında ama çok uzun soluklu çalışma gerektiriyor. Nasip belki emekli olunca kalemimin gücü yeterse... Türküler ve onlara hayat veren kültürel ortamları türkü hikâyeleri bağlamında irdelediğim Türk'ün Romanı adlı bir çalışmam da baskıya hazır. Bakalım ya nasip.

OLAY GAZETESİ: Edebiyat araştırmalarınız da çok konuşuldu. Biraz da bunlardan bahseder misiniz?

TALAT ÜLKER: Dil ve edebiyat araştırmaları hem Türk kültürüne hem de mesleğime karşı sorumluluğum. Türk Dili ve Dil Becerileri adlı çalışmam yıllardır ders kitabı olarak birçok yükseköğretim kurumunda okutuldu. Türk Mitolojisi, Türk Dünyasında Modernleşme Çabaları, Türk Anlatı Geleneği adlı araştırmalarımı da kitaplaştırmayı umut ediyorum.

Hüseyin Nihal Atsız'ı çalışmak boynuma borçtu. Çünkü Atsız benim duygu dünyamı kuran kişidir. Hemşerimiz olması da cabası. Şimdi kardeşi Nejdet Sançar'ı çalışıyorum. Çalışma bitti hatta. Son okuma ve düzeltmelerini yapıyorum. Vasfi Mahir'i çalıştım. Bu salgın hastalık döneminin kârı oldu bana. Türk edebiyatında silinmez izler bırakmış bu ansiklopedik dehaya dair bir tek broşürümüzün dahi olmayışı büyük eksiklikti. İnşallah Nejdet Sançar ve Vasfi Mahir konulu kitapları 2021 yılında yayımlamış olacağız.

Lakin bu tür çalışmalar hem zaman hem de kaynak gerektiriyor. İmkân ve destek buldukça çalışmalarımız sürecektir inşallah.

Bu arada dergiciliği de önemsiyorum. Gümüşhane'de "Kültür ve Sanat Kulübü" adıyla 15 yıllık aşkın bir süre emek vererek kurumsal bir hüviyete kavuşturduğumuz

bir oluşumumuz var. Haftada bir **Herfene** adıyla sohbet ve sanat toplantıları düzenledik. Şiir dinletileri tertip ettik. Ve bir de **Herfene** adıyla bir dergi çıkardık. Dergiler, hür tefekkürün kalesidir der Cemil Meriç. Düşünen, sorgulayan ve üreten insanlar bir araya gelir eski deyimle cem olur, mecmua yani dergi çıkarırlar. Dergi bu manada toplumun kültür ve medeniyetinin soluma organlarıdır. Bizim dergicilik serüvenimiz Harşit dergisiyle başladı. Bir süre sonra derginin adını Cümle olarak değiştirdik. Ancak bu iki dergiyi çıkaran arkadaşlarımızın bir kısmı görevleri nedeniyle başka illere göçünce devam etmek zorlaştı. Biz de yeni bir adla Herfene dergisi olarak yolumuza devam ediyoruz. Herfene dergisinin il dışında tanınma ve okunma oranımız fena değil. Gittikçe de genişleyen bir taleple karşı karşıyayız. Kendi ilimizde bunu yeterince başaramadık. İki yıl boyunca il genelindeki bütün okulların öğretmen odalarına dergi gönderdik lakin bir geri dönüş olmadı. Bekledik ki öğretmen arkadaşlarımız gerek kendi ürünlerini gerekse öğrencilerinin yazdığı başarılı metinleri bizimle paylaşsınlar. Başaramadık. Ama beklentimiz hala devam ediyor. Bir edebi metinde bulunması gereken ortalama seviyeyi tutturmuş her genç kaleme sayfalarımız ardına kadar açıktır. Dergilerin bir işlevi de edebiyat bahçesine fidan yetiştirmektir. Herfene dergisine verdiğimiz arayışı bu yılın başından itibaren sonlandırıyor ve yeniden yayına başlıyoruz. Herfene'ye bir de mahalli kardeş geliyor: Gümüşhane Şehrengiz. Bu iki dergiyi en az kitap çalışmaları kadar önemsiyorum. Kurumlardan ve hamiyetperver hemşerilerimizden dergilerin uzun ömürlü olabilmesi için destek bekliyoruz.

OLAY GAZETESİ: Takip ediyoruz, pandemi öncesinde sık sık diğer illere şiir günlerine katılıyordunuz. Gümüşhane'nin de gelenekselleşecek bir şiir günü programı ne zaman oluşacak?

TALAT ÜLKER: Son yıllarda şiir dinletilerine ve ödül törenlerine katılıyorum fırsat buldukça. Birçok şiir yarışmasından birincilik ödülleri taşıdım Gümüşhane'ye. Birçok itibarlı yarışmada jüri üyesi olarak Gümüşhane'yi temsil ettim. Bu tür etkinliklerde katılımcı şairlerle şiir üzerine konuşma, tartışma ve şiir eleştirileri yapma fırsatı buluyoruz. Bu önemli bir kazanıma dönüşüyor. Şiir severlerle temas etmek de başka bir güzelliği işin. Hele de gençlerle. Lakin işin popüler metinlere kaydırılması ve kaliteden ödün verilecek durumların sık sık tekrarlanması bu etkinlikleri zaman zaman sevimsizleştiriyor. Şiir sunumlarının sahne şovuna dönüştürülmesi ne yazık ki bu tür etkinliklerin şiire yapacağı katkıyı kısıtlı hale getiriyor. Etkinliklerde yeni yüzlerle

karşılaşmak, yeni şair dostlar edinmek önemli kazanımlardandır benim için. Gümüşhane'nin geleneksel bir şiir günü olsun diye çok çabaladım. Kuşakkaya şiir akşamları ile buna yaklaştık da. Lakin kurumsal süreklilik gerekli. Yazık ki bunu bulmak zor. Kurumlarımızda yönetici değiştikçe kurumsal tavır da değişiyor. Bu çok yoruyor bizi. Ayrıca ben Gümüşhane'nin Türk Dünyası çapında bir şiir yarışmasıyla desteklenmiş bir şiir günü olsun istedim. İki kez Dilaver Cebeci şiir yarışması düzenledik bu amaçla. Lakin sürekliliğini sağlayacak kurumsal ve siyasal desteği bulamadık. Kelkit İçin Nurettin Özdemir şiir yarışması ve dinletisini de gene bu amaçla düzenlemiştik. Lakin belediyelerle başladığınız çalışmalar ne yazık ki başkan değişince devam etme şansını yitiriyor. Keşke böyle olmasa.

OLAY GAZETESİ: Bugüne kadar basılmış kaç kitabınız oldu? Bundan sonraki hedefiniz nedir?

TALAT ÜLKER: Bu güne kadar biri ortak çalışma olmak üzere 19 kitabım yayımlandı. Biri şiir, biri deneme, beşi araştırma inceleme olmak üzere yedi adet çalışmam da baskıya hazır durumda.

Şiir Kitaplarım: Kırkıncı Kapı, Bir Avuç Düş, Hatıralar Albümü (Aşk Yeşilsiz Bir Bahar), Hüzünsüz Çıplaktır Aşk (Sen Benim Öbür Yanımsın), Kararsız Düşler, Esenlik Muştusu

Deneme Kitaplarım: Aşk Tene Düşünce, Kar Sesi

Araştırma ve İnceleme Kitaplarım: Harşit'in Hırçın Sesi: Atsız, Dilaver Cebeci (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Güvenç Abdal'dan Güvende'ye (İnceleme), Hışır Osman (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Nabi Üçüncüoğlu (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Hattat Kamil Akdik (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Ressam Şeref Akdik (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Derin Ülkenin Sığ Gündemi 1 (Güncel Yazılar), Derin Ülkenin Sığ Gündemi 2 (Güncel Yazılar), Türk Dili, Dil Becerileri (Araştırma), Gümüşhane Halk Kültürü (6 Cilt) (N. Yılmaz, Ş. Kazancı, E. Doğru ile birlikte)

Yayıma Hazır Eserlerim: Kırklar Cemi (Şiir), Türk'ün Romanı (denemeler), Vasfi Mahir Kocatürk (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Nejdet Sançar (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Salim Baba (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Ozan Cemil Yıldız (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Bir Öğretmen Şair Mehmet Ali Çubukçu (Hayatı-Sanatı-Eserleri)

Bundan sonraki hedef, kalem tutmaya gücüm yettiği sürece yazmaya devam...

OLAY GAZETESİ: Bir edebiyatçı olarak genç kuşakların dil ve edebiyat alanındaki donanımlarını nasıl buluyorsunuz? Genç kuşağın söz dağarcığının çok somutlaştığı düşüncesine katılıyor musunuz?

TALAT ÜLKER: Ben kıssa ve menkıbelerle iç içe geçmiş bir çocukluk yaşadım. Lise bitmeden Atsız'ın, Kozanoğlu'nun, Sepetçioğlu'nun tarihi romanları okumuş bitirmiş idim. Sepetçioğlu'nun tarihi romanlarında portreleri çizilen tasavvuf ulularından çok etkilendiğimi söyleyebilirim. Lakin ben bu tür insanların tarihin tozlu sayfalarında kaldıklarını zannedip hayıflanırdım. Üniversite hayatıyla birlikte bu tür "Allah Dostu" olarak anılan ve saygı gösterilen güzel zatların sohbetlerinde bulunma şansını buldum. Edebiyat tahsili yapıyor olmam da tasavvufun teorik bilgisini edinmemde kolaylaştırıcı oldu. Kanaatim odur ki hiçbir din mistisizm olmaksızın anlamlı bir hayat önermesi olarak insanları etkileyemez. Tasavvuf da İslam'ın mistik çehresi ve özü. Klasik İslam edebiyatının fikri derinliği de lirizmi de tasavvufta saklı. Kültür ve medeniyetimizin derinlemesine okunması ancak tasavvufla mümkündür. Ancak o kültürün kavramları ve kelimeleri artık hayatımızdan el çekip uzaklaştı gibi. Büyük kayıplar yaşadık. En büyük kaybı da dilde yaşadık. Kelimeler anlam ayrıntılarını yitirdi mi dil, nesiller arasında köprü olmaktan çıkar ne yazık ki. İnsanların anlam dünyasının fakirleşmesi demektir bu. İşin daha da kötü yanı hayatımızdaki somut öğeler alabildiğince çoğalırken soyut olguların hızla hayatımızda kaybolup gitmeleridir. Birbirine yakın ama birbirinden farklı olay

ve olguları tek kavramla karşılamaya kalkışmak, ayrıntıları yitirmek demek. Dilimizin geçmişinde insanın iç ürpertilerinin bir kısmına karşılık gelen "melal, hüznün, hicran, firkat, hasret, gurbet gibi onlarca kelimenin yerine bugünkü nesil sadece "üzgün" kelimesini kullanıyor. Öğrencilerime bakıyorum; parası bittiği için üzgün, sevgilisinden ayrıldığı için üzgün, annesini özlemiş üzgün, sınavı kötü geçmiş üzgün... Birbirinden farklı bu durumlar karşısında tek bir kavram. Böyle bir dille, bırakın şiir yazmayı, dört başı mamur bir kentin sohbeti bile mümkün değil. Dil konusunda içine düştüğümüz bu fukaralığın suçlusunu arayacak olursak en masum kitle bugünün gençleri olarak görülebilir. En büyük suçlu ne yazık ki çok alfabe değiştirmemiz ve dilimizin sürekliliğini bozacak müdahalelerle dilin doğal gelişim sürecini sekteye uğratışımızdır. Türk dünyasının çok fazla lehçeye ve ağza bölünmesi ve çok geniş coğrafyalarda birbirinden kopuk gelenekler oluşturması da bir başka olumsuzluk kültür tarihimizde. Klasik edebiyat döneminde kalem erbabının vezin ve kavram bakımından kolaycılık yaparak dilimize gereğinden fazla Arapça ve farsça kelime ve terkip yüklemesi kusurunun yaptığı tahribat dili sadeleştiriyoruz gibi bir tarihi aldanmayla dilin bütün edebi müktesebatını tahrif eden kelime ve kavram kıyıcılığının ortaya çıkardığı daha büyük bir tahribatla birleşti ve Türkçemiz çok hırpalandı. Bunca hırpalanmaya rağmen hala dünyanın en büyük dillerinden biri olması da şaşılacak şey aslında.

OLAY GAZETESİ: Gerek ilimizde olsun, gerekse ülkemizde olsun "okuma" olgusu hakkında neler düşünüyorsunuz?

TALAT ÜLKER: Söz bir yüreğe dokunduğu an şiir olur. Yazdıklarımın okunması, anlaşılması ve hatta her okur tarafından yeniden yazılır gibi yorumlanması en büyük arzumdur. Lakin ilimizde ve ülkemizde ne yazık ki kitap ticari bir meta olarak görülüyor. Bütün yayıncılar da tacir. Bu yüzden gerçek sanat ürünleri yerine popüler kültürün ucube eserleri dolaşüyor ortalıkta. Bu dönemde okur olmak ayrıca zor bir iş. Bizi okumaktan alıkoyacak o kadar çok görsel olgu var ki... Bugün kitap okumasını beklediğimiz bir gençten aslında çok büyük bir fedakârlık istiyoruz. Televizyonu kapat, internetten çık, oynadığın oyundan vazgeç, telefon yazışmalarına ara ver ve kitap oku. Zor iş. Lakin bu kısıktan kurtulmak zorundayız. Okullarımıza büyük görev düşüyor. Bu şehrin çok sayıda Âlim Gören'e ihtiyacı var. Âlim Hoca, Mareşal Çakmak'ın edebiyat öğretmeni. Yetiştirdiği öğrencilerle kitaplar üzerinde konuşurken ödüm kopuyor hakkında yorum yaptıkları kitapları benim henüz okumadığımı anlayacaklar diye. Lakin edebiyat öğretmenleri ne yapsın. Bu test sınavı olgusundan bir an evvel kurtulmamız gerekiyor. Yeniden yazma ve okuma derslerini müfredatın odağı yapmalıyız. Okuyan genç itibar görmeli. Cevaplanan test sayısı ile değil yazılı ve sözlü anlatımla ölçülebilmeli başarı. Malum, marifet iltifata tabidir. Okuyanın itibar görmediği bir toplumda okuma oranının artmasını beklemek pek makul gelmiyor bana.

OLAY GAZETESİ: Bir kültür gönüllüsü olarak Gümüşhane için düşündüğünüz yeni projeler nelerdir?

TALAT ÜLKER: Gümüşhane'nin yetiştirdiği ama tanıtamadığı, bırakın tanıtmayı kendisinin tanımadığı isimler var. Bu isimlerin her birini kitaplaştırmak istiyorum. Atsız'ı, Dilaver Hoca'yı, Nabi Üçüncü'yü, Kamil Akdik'i, Şeref Akdik'i, Hışır Osman'ı, Güvenç Abdal'ı yazdım. Salim Baba, Cemil Yıldız, Vasfi Mahir, Nejdet Sançar, Mehmet Ali Çubukçu ile ilgili kitaplar hazır. Ama yetmez daha çalışılması gerekenler var.

OLAY GAZETESİ: Türk dünyasının ortak dertleri ile dertlenen bir edebiyatçı olarak bu konuda neler söylemek istersiniz?

TALAT ÜLKER: Gümüşhane ya da Türkiye yahut bütün Türk dünyası. Derdimiz ortak. Yenik bir medeniyetin kafası karışık nesliyiz biz. Yalnızız. Yalnızlığımız iki

dünya arasında bîkarar kalışımızın eseri. Coğrafyamız iki düşman medeniyetin kavşağında. Aynı medeniyetin çocukları olduğumuz toplumlarla köprülerimizi atmış bizden evvelkiler. Yabancıları olduğumuz bir dünyanın eşiğine getirmiş bırakmışlar. Ne geride bıraktıklarımıza dönebiliyoruz ne de önünde durduğumuz eşiği atlamaya takatimiz var. Kalakaldık bir başımıza. Bu yalnızlığı daha da kötü kılan durum ise kendimizi anlama ve tanımlama yeteneğimizi yitirmiş olmamız. Ne dünü anlamlandırabiliyoruz ne de yarını. Halimiz pür-melal zaten. Millet olma bilincimizde aşınmalar var. Millilik adına kuru böbürlenişlerimiz var kırık dökük. Tarih, yaşadığımız halin yenilgilerinden kaçıp sığındığımız bir övünme yeri. Meziyetlerimizle övünüyoruz sadece. Kusurlarımızı, eksiklerimizi görüp tamamlama şuurundan uzağız. Üstelik başımıza gelenlerden ders almayı da öğrenemedik. Tarih tekerrür edip duruyor. Akli olan bir delikten iki kez ısrırlmaz ya bizim ki kırkı geçmiştir. Buna rağmen akıllanmaya dair bir emare görünmemektedir halimizde ve tavrımızda. İbret alınmayışından mıdır tekerrür edişi bu makûs talihin yoksa irademizi mi elimizden almıştır birileri orası müphem. Bu yüzden geçmişi yeniden anlamak, onun bilgisini kullanarak hali tamir etmek ve geleceği kurgulamak gibi bir büyük iddiayı yükledim hocalık hayatım boyunca. Bu misyonun bir parçası olarak da görülebilir bütün yazdıklarım.

OLAY GAZETESİ: Sizin kültür sohbetlerinizde “edebiyatta ve sanatta iki yakamız bir araya gelmiyor” ifadesini sık sık işitiriz. Bu konuyu biraz açar mısınız?

TALAT ÜLKER: Sanatın ve sanatçının hak ettiği değer çok göreceli bir kavram. Sanattan ne anladığınıza bağlı bir olgu bu. Nesimi'nin derisinin yüzülmesiyle ilgili söylencede bu sorunun cevabı var: Türkçenin büyük şairi Nesimi de, Mansur gibi “vahdet sarhoşu”dur. İnsanların kendisini yanlış anlayabilecekleri uyarılarını umursamadan söz bohçasını açtığı her yerde Mansur gibi “enel-hak” der. Nesimi, “enel-hak” lafzını halk içinde sakınmadan, aşk sarhoşluğunun cüretkârlığı içinde söyleyip durur. Abisi uyarır onu. Der ki: “Gel bu sırrı âleme faş eyleme / Han-ı hası ammeye aş eyleme.” Yani Türkçeden Türkçeye aktarırsak “Gel bu sırrı herkese açıklama, bey sofrasını sıradan insanların önüne serme” demektir bu ikaz. Nesimi uymaz bu ikaza ve rivayete göre derisi yüzülerek öldürülür. Bu yüzden iki yol var önümüzde ya yalnız kalmak pahasına kaliteyi önceleyeceğiz ya da kitlenin ilgisini görmek için popüler olana yöneleceğiz. Eğer avamdan ilgi ve alkış bekliyorsanız bu sorunun cevabı başka, havastan ilgi bekliyorsanız bu sorunun cevabı başkadır. Avamdan ilgi görmenin yolu popüler ürünler üretmek ve bunları piyasanın kurallarınca pazarlamaktır. Benim ne öyle ürünüm var ne de öyle bir pazar derdim. Lakin söz ehli, gönül ehli insanlara yazdıklarım ulaşsın isterim. Ne yazık ki bu ülkede dergiler ve yayınevleri tüccar zihniyetiyle işletiliyor. İşte bu noktada devletten sanata destek verecek kurumsal yapılar oluşturması beklenebilir. Geçmişte Kültür ve Milli Eğitim Bakanlıklarının kitap satış noktaları ve yayınevleri bu işi görüyordu. Ve bunun yeniden canlandırılması bilhassa taşrada yaşayan kalem erbabı için önemli olabilir. Atalar ne güzel söylemişlerdir “Marifet iltifata tabidir ve dahi müşterisiz meta zayıdır” diye. Kabiliyetler ödüllendirildiklerinde ortaya çıkar ve kıymetli eserler üretirler demektir sözün birinci kısmı. İkinci kısım ise müşterisi olmayan ürünün kayıp hükmünde olacağını ifade eder. Safahat şairinin “Köse İmam”ın diliyle verdiği örnek ne kadar da güzeldir:

Yıkmak insanlara yapmak gibi kıymet mi verir?

Emin ol onu en çolpa herifler de becerir.

Sade sen gösteriver “işte budur kubbe” diye,

İki ırgatla iner şimdi Süleymaniye...

Ama gel kaldıralım dendi mi, heyhat, o zaman,

Bir Süleyman daha lazım yeniden bir de Sinan

Akif'in söylediği özetle şudur: Süleymaniye'yi yıkmak için birkaç amele yeter ama yapmak için bir Süleyman bir de Sinan gereklidir. Oysa biz öyle bir demine geldik ki zamanın, kabiliyetleri ödüllendirecek, kıymetli ürünlere müşteri oluşturacak ne bir çaba ne de bir teşkilat var. Her şeyin kurallarını piyasa belirliyor. Sanat bile piyasa kurallarına tabi. Bunun neticesi olarak da sanatkâr ve düşünür ancak medya patronlarına ya da sermaye sahiplerine yaranırsa ürünlerini sunabilme imkânına kavuşuyor. Sanatçı ve düşünürlerin ödüllendirilmedikleri, tabi olmaya zorlandıkları bir düzen kurduk ne yazık ki. Bu yüzden iki yakamız bir araya gelmiyor. Hayatımıza derinlikler katması beklenen sanatkâr ve düşünürler köşelerine çekilince ortalık taklitçilerle doluyor.

OLAY GAZETESİ: Örnek aldığınız, edebiyat dünyanızın şekillenmesinde etkili olan kimler var?

TALAT ÜLKER: Şiirde kendimi Dilaver Cebeci'nin çırağı olarak görürüm. Bu bir çizgidir. Atsız'dan Arif Nihat'a, ondan Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'na, Ondan Dilaver Cebeci'ye devredilmiş bayrağı taşımaya adayım. Bunu becerip beceremediğimin kararını zaman verecek.

Kalemime biçtiğim bu misyonun yanı sıra Türkçe'nin bütün güzel kalemlerini inceliyor ve onların ürettiklerini tekrarlamadan "ben Türk kültürüne neler katabilirim" diye çabalıyorum. Türkçe ile üretilmiş her güzel cümleyi kendim üretmişim gibi seviyorum. Millet edebiyatı olan topluluktur çünkü. Türkçe ve Türkçenin müktesebatı ne kadar zenginleşirse Türk milleti de o kadar büyük ve güçlü olacaktır. O yüzden siyasi anlamda vatan haini olarak tanımlanmaları mümkün olan bazı kalem erbabını bile Türkçeyle yeni cümleler kurdukları için seviyor ve önemsiyorum. Bu yüzden her güzel eser ideolojisi ne olursa olsun Türkçeye ve Türk kültürüne hizmettir diye düşünüyorum.

OLAY GAZETESİ: Talat Hocam, gençlerimize neler söylemek istersiniz?

TALAT ÜLKER: Gençlere ne söyleyebiliriz ki. Bizim yaptığımız hataları yapmadan büyüün demek anlamsız. İnsan hatalar yaparak büyüyor. Lakin hayatımız gittikçe eşyaya mahkûm bir kaosa dönüşüyor. Somut kavramlar işgal ediyor belleklerimiz ve soyut olgular azalıyor hayatımızdan. Bunun sebebi yaşadığımız kültürel değişimin hızı. Ne kendimiz kalabiliyoruz ne de değişimleri hazmedebiliyoruz. Köklerimizden koparıyor bizi teknoloji. Şimdiki gençlerin yerine koyamıyorum kendimi, onlar adına korkuyorum.

Bu akılla okul yıllarına dönmek, yetişkin aklıyla çocuk olmak hoş bir hayal. Bir

deneme yazımda “hayatı bir de tersinden yaşasaydık, geçtiğimiz yollardan ve yıllardan tekrar geçme şansına sahip olsaydık, ne yapardık acaba”, diye sormuştum. Okuma ve yazma açısından keşkeleri çok olan bir öğrencilik geçirdim diyemem. Bununla birlikte zamanında okuyamadığım birçok eseri, gecikmiş yaşlarda okumanın burukluklarını da yaşamadım değil. Okuduğumuz yıllarda Gümüşhane’de ne yazık ki edebi faaliyetler yapan dernekler yoktu. Yazdıklarımızı gösterecek ustalar yoktu ya da olanları biz tanımıyorduk. Şimdiki aklımla o yıllara dönsem daha çok ve yoğun okurdum elbette. Ama asıl önemseydiğim şey yazdıklarımı öğretmenlerime ve ustalara gösterip fikir almaktan, eleştirilerini dinlemekten yana daha cesur hatta daha yüzsüz olurdum. Bir dergide şiirimin yayınlandığı 1983 yılına kadar yazdıklarımı kimseye göstermemiş olanın ezikliğini hala yaşıyorum çünkü.

Bu yüzden gençlere diyorum ki okuyun, yazın, tartışın. Kavga etmeyin ama tartışın. Yazdıklarınızı paylaşın. Türkçenin güzel metinlerini bol bol okuyun. Oldum demeyin. Olmak yoktur. Daima gelişmek vardır. Çünkü oldum diyen öldüm demiş olur, bunu unutmayın.

OLAY GAZETESİ: Talat Hocam; bizimle şiir tadında yaptığınız bu güzel sohbetiniz için çok teşekkür ediyoruz. Ağzınıza sağlık. Son olarak eklemek istediniz bir not olur mu?

TALAT ÜLKER: Ben Türkçenin değirmenine su taşımakla vazifeli bir insanım. Gücüm yettiğince yarına kalmasını umut ettiğim metinler üretiyorum. Dilerim Türk edebiyatının ve Türk kültürünün arşivine ismi kaydolmuş biri olarak ölme bahtiyarlığına erişirim. Asıl ben teşekkür ederim bu fakir-i pür-taksire zaman ayırdığınız için.